

Р Е Ш Е Н И Е

№ 122

гр. София, 17 юли 2015 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в открито заседание на двадесети март през две хиляди и петнадесета година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: НИКОЛАЙ ДЪРМОНСКИ

ЧЛЕНОВЕ: МИНА ТОПУЗОВА

РУМЕН ПЕТРОВ

при секретаря.....Мира Недева.....и с участието на
прокурора.....Димитър ГЕНЧЕВ.....изслуша
докладваното от съдия Топузова нд № 168 по описа за 2015 г.

Производството е по реда на чл.420, ал.1 във вр. с чл.422, ал.1 т. 4 от
НПК.

Образувано е по искане на Главния прокурор на Република България за възобновяване на н.д. № 54/2011г. на ВКС, I н.о., с решение по което подсъдимите М. С. П., И. В. И., Б. Д. М., Я. В. Г. и Г. С. К. били признати за невинни и оправдани по обвинението за престъпление по чл.116, ал.1, т.2, пр.3, т.5 и т.6, пр.2 и 3 във вр. с чл.20, ал.2 от НК. Със същото решение били отхвърлени предявените солидарно срещу тях и ОДП гр. Б. граждански искове от малолетния Р. А. Д., чрез законния му представител А. Р. В. и от А. Р. В., А. Г. Д. и Р. Д. Д.. Основание за така направеното искане за възобновяване е постановено решение на Четвърто отделение на

Европейския съд по правата на човека от 01.07.2014г. (влязло в сила на 17.11.2014г.) по делото „Димитров и други срещу България”, с което са констатирани нарушения по чл.2 и чл.3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи. В искането подробно се аргументира становището на Главния прокурор, че констатираните от Европейския съд нарушения на правата на човека имат съществено значение за делото.

В съдебно заседание на касационната инстанция искането се поддържа от представителя на Върховната касационна прокуратура по същите съображения.

Защитниците на оправдания П. – адвокати К. и П. възразяват срещу допустимостта на искането за възобновяване поради не спазване на предвидения в закона срок от страна на вносителя му. В пледоарията си адв. К. оспорва констатациите по т.141 от решението, като счита, че релевантните обстоятелства по делото са били правилно изяснени, поради което постановеното решение няма връзка с делото. Същото становище застъпва и адв. П., според която липсва противоречие между заключенията на експертизите за смъртта на пострадалия, доколкото първата е невярна, поради което счита, че решението на съда няма съществено значение за делото. Аналогично становище се застъпва и относно мотивите в т.147 от решението на ЕСПЧ, които според защитата могат да бъдат предмет на друго производство, различно от наказателното. В писмено становище, изготвено лично от оправдания П. се оспорват по същество констатациите в решението на ЕСПЧ.

Защитникът на оправдания К. – адв. Н. също възразява срещу допустимостта на искането. По същество пледира за оставянето му без уважение. Счита, че с постановеното решение на ЕСПЧ са иззети правомощията на българския съд, като са установени нови факти.

Назначаването на арбитражна експертиза, каквато в процесуалния кодекс няма, според защитника не би допринесла за изясняване на делото, тъй като в зависимост от резултата, би предизвикала недоволство на някоя от страните. Аналогични съображения се излагат в представената писмена защита.

Защитникът на оправдания М. – адв. Н. се присъединява към становището за недопустимост за разглеждане на искането поради не спазване на срока за подаването му. Излага доводи, че искането не е мотивирано според българското законодателство, а са повторени мотивите в решението на Европейския съд.

Защитникът на оправдания Г. – адв. Б. споделя особеното мнение на члена от състава на ЕСПЧ, че недостатъците на решението на ВКС при последното разглеждане на делото не обуславят извод за допуснати нарушения на чл.2 и чл.3 от Конвенцията. Другият защитник на Г. – адв. Ц. счита, че назначаването на „арбитражна“ експертиза е несериозно, тъй като такава не съществува по българския процесуален закон. Заявява, че нарушението на чл.2 от Конвенцията, защитаваща правото на живот не се отнася до конкретния случай, тъй като смъртта на пострадалия е случайно събитие.

Защитникът на оправдания И. – адв. М. поддържа становището, че ЕСПЧ е констатирал нарушения на държавните институции във връзка с опазването на човешките права, а не и на конкретния начин на развитие на производството, тъй като този съд няма правомощия да се произнася по същество на делото. В тази насока, според защитника, Главният прокурор не е посочил нито едно обстоятелство, което да има правно значение за възобновяването на делото. В заключение се настоява за оставяне на искането без уважение. В писмено становище се излагат доводи относно

изпълнимостта на решенията на ЕСПЧ и се споделят изложените съображения в особеното мнение на съдия Paul Mahoney.

В последната си дума оправданите П., К., М., Г. и И. молят за оставяне без уважение на искането за възобновяване на делото.

Върховният касационен съд на РБ, първо наказателно отделение, като съобрази становищата на страните и за да се произнесе взе предвид следното:

С решение № 141 от 09.06.2011г., постановено по н.д. № 54/2011г. на ВКС, I н.о., е отменено въззивно решение на Военно – апелативния съд № 64 от 12.11.2010г. по внохд № 5/2010 г. и изменената (в частта относно наложените на подсъдимите наказания) с него присъда № 33 от 02.10.2008г. по нохд № 33/08г. на Софийски военен съд, като подсъдимите М. С. П., И. В. И., Б. Д. М., Я. В. Г. и Г. С. К. били признати за невинни и оправдани по обвинението за престъпление по чл.116, ал.1, т.2, пр.3, т.5 и т.6, пр.2 и 3 във вр. с чл.20, ал.2 от НК. Със същото решение били отхвърлени предявените солидарно срещу тях и ОДП гр. Б. граждански искиове от малолетния Р. А. Д., чрез законния му представител А. Р. В. в размер от 100 000 лв. и от А. Р. В., А. Г. Д. и Р. Д. Д. в размери от по 50 000 лв.

С решение на Европейския съд по правата на човека от 01.07.2014г. (влязло в сила на 17.11.2014г.) по делото „Димитров и други срещу България”, са констатирани нарушения по чл.2 и чл.3 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи.

По допустимостта на искането

Възраженията относно допустимостта на искането следва да бъдат разгледани на първо място, тъй като същите предопределят възможността за разглеждане по същество на искането за възобновяване на производството. В нормата на чл.421, ал.2 от НПК е посочен срокът, в който Главният прокурор

е длъжен да направи искането по чл.422, ал.1, т.4 от НПК – едномесечен от узнаване решението на ЕСПЧ.

По делото не е спорно, че постановеното на 01.07.2014г. решение по делото „Димитров и други срещу България” е станало окончателно на 17.11.2014г., на която дата е отхвърлена молбата за преразглеждането на делото от Голямото отделение на ЕСПЧ. В материалите по делото е приложено писмо изх. № 99-00-56 от 25.11.2014г., подписано от Директор на дирекция „Процесуално представителство на Република България” при Министерство на правосъдието, с което ВКП се уведомява за постановеното решение на ЕСПЧ. Писмото е било заведено в деловодството на ВКП на 27.11.2014г.

Съпоставката на последната дата с датата на подаване на искането за възобновяване – 22.12.2014г., сочи на извод, че предвиденият от закона срок е спазен. В тази насока доводите, изложени от защитниците на оправданите П. и М., че срокът би следвало да тече от м. юли 2014г., предвид възможностите за обмен на информация между прокуратурата и ЕСПЧ не могат да бъдат споделени. От принципна гледна точка моментът на узнаване за постановеното решение (от който започва да тече срокът за подаване на искането) подлежи на установяване. Меродавната в случая дата, от която тече едномесечният срок, е отразената в наличните по делото писмени доказателства. Данни за осъществен друг вид информационен обмен в делото не се съдържат. По - важно за конкретния казус обаче е обстоятелството, че постановеното през м. юли решение на ЕСПЧ не е било окончателно, поради което не е представлявало годно основание за инициране на производство по реда на чл.422, ал.1, т.4 от НПК.

С оглед изложеното настоящият съдебен състав намира, че искането за възобновяване следва да бъде допуснато за разглеждане.

По основателността на искането

Предпоставки за уважаване на искане за възобновяване на делото на посоченото основание са постановено решение на ЕСПЧ, с което е установено нарушение на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по - нататък Конвенцията) и то да има съществено значение за делото.

Изложените в писменото становище на адв. М. съображения, че Конвенцията не налага задължение за договарящите държави да я превърнат в част от националното си законодателство и че тя като международен акт има действие, само ако е „превърната“ в част от вътрешното законодателство са изцяло неверни. Съгласно Обяснителната бележка към Допълнителния протокол, Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи е международен договор, по силата на който известен брой европейски държави са се задължили да спазват някои основни права на човека. Тези права са изброени в самата Конвенция, в Допълнителния протокол и в Протоколите № 4, 6 и 7, по които част от държавите са страна. Конвенцията и допълнителният протокол към нея са ратифицирани от Народното събрание на Република България със Закон, приет на 31.07.1992г. (ДВ бр.66 от 14.08.1992г.) и обнародван в ДВ бр.80/92г., в сила от 07.09.1992г. На 24.10.2000г. Република България е ратифицирала Допълнителни протоколи № 4 и № 7. Като международен договор, който е ратифициран по установения от българското национално законодателство ред, Конвенцията има пряко действие. Съгласно чл.5, ал.4 от Конституцията на Република България, международните договори, ратифицирани по конституционен ред, обнародвани и влезли в сила за Република България, са част от вътрешното право на страната. Те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Дълбоко невярна е и тезата, че решенията на ЕСПЧ не подлежат на изпълнение, а имат само установителен характер. Изпълнението на окончателно решение на ЕСПЧ е задължително за високодоговарящите държави по всяко дело, по което те са страна – чл.46, т.1 от КЗПЧОС. Окончателните решения на ЕСПЧ се изпращат на Комитета на министрите, който следи за тяхното изпълнение (чл.46, т.2 от КЗПЧОС). След като е налице окончателно решение на ЕСПЧ, е недопустимо обсъждането на доводите, изложени от защитниците на оправданите П. и К. за нарушения на процедурата при разглеждането на делото от ЕСПЧ и необоснованост на мотивите на постановеното решение. Окончателното решение на ЕСПЧ по делото „Димитров и други срещу България” е факт, с който е реализирана едната от изискваните от закона предпоставки за възобновяване на производството.

Относно обстоятелството дали констатираните от ЕСПЧ нарушения на чл.2 и чл.3 от Конвенцията имат значение за конкретното дело, страните заемат противоположни позиции. В искането на Главния прокурор са цитирани т. 126; т.131; т.141; т.145 и т.147 от решението на ЕСПЧ, с което се обосновава тезата, че изложените от съда мотиви са от значение за настоящото дело – наличието на три версии относно причината за смъртта на А. Д. (като приетата от ВКС, европейският съд е счел, че установява нови фактически положения); че причината за смъртта на пострадалия и наличието на причинна връзка между силата, използвана срещу него и смъртта му са останали спорни; оставянето без внимание от страна на националния съд на обстоятелството, че пострадалият бил сериозно малтретиран от подсъдимите и не обсъждането на използваната от подсъдимите прекомерна сила, умишлено или като неизбежен резултат. Наличието на спорни обстоятелства, изброени в решението на ЕСПЧ и

относими към смъртта на пострадалия, Главният прокурор е преценил като такива от значение за делото. Обстоятелството, че мотивите на ЕСПЧ са възпроизведени в искането, не прави последното немотивирано, както се възразява от защитниците на оправданите лица.

Основен въпрос от значение за решаването на всяко наказателно дело за престъпление със смъртен резултат, е причината за настъпване на смъртта, от отговора на който зависи и разрешаването на въпросите относно отговорността на обвинените лица. В решението на ЕСПЧ, е констатирано, че причината за смъртта на А.Д. е спорна, като са цитирани заключенията на назначените по делото експертизи. По делото са депозираны заключения на три петорни съдебно - медицински експертизи (първоначална, повторна и допълнение към нея) и допълнителна шесторна, които дават различно заключение относно причината за смъртта на пострадалия. Според едната група експерти, тя се дължи на травматични наранявания на главата и руптура на аортата предизвикани от нанесени пряко удари, а според другата група вещи лица смъртта е настъпила в резултат на позиционна асфиксия при задържането. В устните си разяснения пред Военно - апелативния съд втората група експерти поддържат, че сама по себе си позата, в която е бил поставен А.Д. (с лице към земята и белезници, захванати зад гърба) не води до изразена асфиксия. Тя трябва да се съчетае и с други фактори – състоянието на организма на конкретното лице и външни въздействия, като притискане на тялото към терена или запушване на устата с ръце или на лицето към терена (л.142 от внохд № 5/2010г.).

Противоречието между двете групи вещи лица не може да се счете за преодоляно само поради факта, че последващите експертизи са обявили първата за невярна. Преценката на правилността на едното или другото заключение не може да бъде извършена от решаващия делото съд, който не

притежава нужните за това специални знания. Различието в експертните заключения е могло да се отстрани с назначаването на повторна разширена експертиза, която да установи с категоричност причината за смъртта на пострадалия и дали оправданите лица са допринесли за настъпването ѝ. Терминът „арбитражна“ експертиза в особеното мнение на председателя на предходния касационен състав, е изрично посочено, че е употребен в теоретичен аспект, поради което са неоснователни възраженията на защитниците на оправданите, че доколкото в НПК такава експертиза не е предвидена, то назначаването ѝ е недопустимо.

Неглижирането на въпроса в решението на предходния касационен състав за прекомерната употреба на сила от страна на оправданите спрямо пострадалия, е коментиран в т.145 от решението на ЕСПЧ. Приетото от европейския съд нарушение на задължението по чл.2 от Конвенцията, за защита правото на живот, се обвързва с фактите, че задържаният Д. крещял, че се задушавал и че един от оправданите върнал полицейската патрулна кола, за да попречи на двамата полицаи в нея да станат свидетели на събитията. Така констатираното нарушение на чл.2 от Конвенцията се отнася до фактите по задържането, употребата на сила спрямо задържаното лице и има пряко отношение към разрешаването на въпроса правилно ли е била проведена полицейската операция, спазени ли са били действащите към онзи момент нормативни изисквания и има ли това отношение към настъпилата смърт.

Предвид изложеното настоящият касационен състав счита, че окончателното решение на ЕСПЧ по делото „Димитров и други срещу България“ е от значение за делото, поради което са налице предпоставките на чл.422, ал.1, т.4 от НПК за уважаване на направеното искане за възобновяване на н.д. № 54/11г. на ВКС, I н.о.

По изложените съображения и на основание чл.425, ал.1, т.1 от НПК
Върховният касационен съд на РБ, първо наказателно отделение

Р Е Ш И :

ОТМЕНЯ по реда на възобновяването решение № 141 от 09.06.2011г.,
постановено по н.д. № 54/2011г. на ВКС, I н.о.

ВРЪЩА делото за ново разглеждане от друг състав на касационния
съд.

Делото да се докладва на зам. председателя на ВКС и ръководител на
Наказателното отделение, с оглед образуването на касационно производство.

Решението не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ : 1.

2.